

**Lescha davart ils dretgs politics
dalla vischnaunca da Tujetsch**

**Approbada entras la radunonza da vischnaunca ils 17 da december 2010
Vigur: 1. da schaner 2011**

Cuntegn

I. Determinaziuns generalas

- Art. 1 Camp d'applicaziun
- Art. 2 Dretg subsidiar

A. Dretg da votar e d'eleger

- Art. 3 Register electoral

B. Organisaziun dallas votaziuns ed elecziuns

- Art. 4 Noziun
- Art. 5 Termin da votaziuns
- Art. 6 Publicaziun
- Art. 7 Documentaziun
- Art. 8 Spediziun
- Art. 9 Biro electoral

C. Diever dil dretg da votar

- Art. 10 Principi
- Art. 11 Avertura dallas urnas e survigilanza
- Art. 12 Levgiaments dalla votaziun
- Art. 13 Votaziun ils dis precedents

D. Eruir ils resultats dallas votaziuns ed elecziuns

- Art. 14 Votaziun sin vischnaunca
- Art. 15 Dumbraziun
- Art. 16 Cedels da votar nunvaleivels
- Art. 17 Valeivladad dils cedels da votar tier elecziuns
- Art. 18 Protocol
- Art. 19 Publicaziun dils resultats
- Art. 20 Recuors
- Art. 21 Verificaziun

II. Determinaziuns executorias

A. Elecziuns

- Art. 22 Demissiuns
- Art. 23 Propostas
- Art. 24 Temps d'elecziun
- Art. 25 Preparaziun dallas gliestas
- Art. 26 Publicaziun e distribuziun

- Art. 27 Remplazzament ed elecziuns complementaras
- Art. 28 Emprem scrutini/Pli absolut
- Art. 29 Secund scrutini
- Art. 30 Elecziun tgeua
- Art. 31 Acceptaziun dall'elecziun

B. Votaziuns

- Art. 32 Principis

III. Recuors

- Art. 33 Dretg da recuors

IV. Determinaziuns finalas

- Art. 34 Entrada en vigur

I. Determinaziuns generalas

Art. 1

Camp
d'applicaziun

Questa lescha vala per las votaziuns ed elecziuns communalas sco era per l'organisaziun dallas votaziuns ed elecziuns cantunalas e federalas, aschinavon ch'ei exista persunter buca prescripziuns cantunalas e federalas ligiontas.

Las indicaziuns davart las personas, las funcziuns e las professiuns serefereschon ad omisduas schlatteinas.

Art. 2

Dretg subsidiar

Aschinavon che questa lescha cuntegn buca prescripziuns divergentas, valan las prescripziuns cantunalas davart il diever dils dretgs politics conform al senn.

A. Dretg da votar e d'eleger

Art. 3

Register electoral

Vischinas e vischins che han il dretg da votar fuorman la cuminonza dils votants.

La vischnaunca meina in register dils votants domiciliai en vischnaunca. Inscrizziuns e cassaziuns vegnan fatgas automaticamein entras la controlla da habitonts. La tgira da quei register succeda a norma dallas prescripziuns vertentas dil cantun. Scadin votant sa prender investa da quel da tut temps.

B. Organisaziun dallas votaziuns ed elecziuns

Art. 4

Noziun

Votaziuns el senn da questa lescha ein tuttas votaziuns dil pievel, inclusiv elecziuns.

Art. 5

Termin da
votaziuns

Las votaziuns han per regla liug la dumengia.

Las votaziuns duein sche pusseivel haver liug el medem mument sco las votaziuns federalas e cantunalas.

Tier elecziuns ha in secund scrutini per regla liug quater jamnas suenter l'emprema elecziun.

Art. 6

Publicaziun Votaziuns ein d'annunziar sil pli tard 15 dis avon ch'ellas han liug egl organ da publicaziun official.

Art. 7

Documentaziun La documentaziun officiala cuntegn la legitimaziun da votar, la cuviarta da votaziun, il messadi cun eventualas annexas sco era ils cedels da votar.

Il messadi sto cuntener las propostas per mauns dalla cuminonza dils votants ed ina informaziun objectiva dalla fatschenta.

Art. 8

Spediziun Ils votants ston obtener la documentaziun sil pli tard 15 dis avon il di da votaziun.

Art. 9

Biro electoral La suprastonza communal elegia in biro electoral per regla da treis commembers sco era ils necessaris gidonters e nominescha il president ed igl actuar dil biro. Ella sa era funcziunar senza sco biro electoral, excepieu tier las elecziuns dalla suprastonza communal.

Il biro electoral constatescha il resultat dalla votaziun. El eruescha il total dils votants, dils cedels entrai, dils cedels vits e nunvaleivels e tier mintga votaziun davart fatschentas il total dallas vuschs affirmativas e dallas vuschs negativas. Tier elecziuns eruescha el il total dallas vuschs valeivlas dadas per mintga candidat.

Il biro electoral repassa ils cedels da votar e decida davart la valeivladad da cedels da votar e da vuschs.

C. Diever dil dretg da votar

Art. 10

Principi Ils votants ston emplenir ora il cedel da votar persunalmein ed a maun.

Ils votants san votar all'urna ni per corrispondenza.

Il votar per corrispondenza sa succeder sil pli baul treis jamnas avon la dumengia da votaziun.

La suprastonza communal sa possibilitar cumpleinamein ni parzialmein la votaziun sin via electronica, aschinavon che las cundiziuns necessarias per registrar tut las vuschs sco era per garantir il secret da votaziun e per impedir surdiever ein ademplidas.

La suprastonza communal regla las formalitads davart las modalitads dalla votaziun.

Substituziun ei mo lubida eifer las normas dil dretg cantunal.

Art. 11

Avertura dallas urnas e survigilanza La suprastonza communal fixescha il temps dall'avertura ed ils lo-ghens nua che las urnas vegnan pustadas.

L'exposiziun dall'urna vegn mintgamai publicada egl organ da publica-ziun official.

Scadina urna sto vegnir survigilada da silmeins duas persunas, nomi-nadas dalla suprastonza communal.

Ils cedels da votar ed eleger ston esser sil pli tard il di dalla votaziun, allas 11.00 uras, en casa communal.

Art. 12

Levgiaments dalla votaziun A malsauns e mendus levgescha la suprastonza communal en con-cordanza cul dretg cantunal e federal igl ir a votar.

Art. 13

Votaziun ils dis precedents La votaziun ils dis che precedan al di da votaziun sedrezza tenor il dretg federal e cantunal.

D. Eruir ils resultats dallas votaziuns ed elecziuns

Art. 14

Votaziun sin vischnaunca

Las votaziuns sin vischnaunca vegnan per ordinari fatgas cun maunpli.

Tier votaziuns cun maunpli ei la pluralitad da quels che voteschan decisiva. Ein las vuschs ulivas ei la damonda renviada.

Ina quarta dils votants presents sa pretender scrutini. Tier votaziuns cun scrutini decida il pli absolut dallas vuschs valeivlas. Ein las vuschs ulivas ei la damonda renviada.

Art. 15

Dumbraziun

La dumbraziun dils cedels da votar ha da succeder ladinamein suenter che las urnas vegnan serradas.

Art. 16

Cedels da votar nunvaleivels

In cedel da votar ei nunvaleivels sch'el:

- a) ei buca officials;
- b) ei buca emplenius ora a maun;
- c) cuntegn indicaziuns disfamontas ni che tradeschan il votant.

Ina vusch ei buca valeivla sche:

- a) la voluntad dil votant ei buca clara, en special sch'ina indicaziun dil candidat ei buca legibla ni buca sufficientamein determinabla;
- b) ella secloma sin in num d'in candidat, ch'ei gia menziunaus.

Art. 17

Valeivladad dils cedels da votar tier elecziuns

Cedels da votar cun pli paucs nums che persunas ch'ei d'eleger ein valeivels. Medemamein ein cedels da votar valeivels cun pli biars nums che persunas ch'ei d'eleger. Ils davos nums vegnan denton strihai dil biro electoral, e quei da giudem ensi e da dretg a seniester.

Art. 18

Protocol

Il biro electoral redegia in protocol davart il resultat da mintga votaziun ed elecziun. Quel ei da suttascriver dil president e digl actuar.

Art. 19

Publicaziun dils resultats Ils resultats dallas votaziuns vegnan publicai egl organ da publicaziun official, avon casa communal e sin la pagina d'internet dalla vischnaunca.

Tier elecziuns vegnan ils elegi informai a scret.

Art. 20

Recuors Enteifer 30 dis suenter la publicaziun officiala sa mintga votant contestar il resultat total dalla votaziun communal cun recuors a scret e motivau cul petitum, che quel vegni declaraus dil tut ni per part nun-valeivels ni rectificaus. Il recuors ei d'inoltrar alla dertgira administrativa.

Art. 21

Verificaziun Ils resultats dallas votaziuns communalas vegnan verificai dalla cummissiun da verificaziun, la quala vegn elegida dil cussegl da vischnaunca. Il rapport dalla verificaziun vegn communicaus al cussegl da vischnaunca.

II. Determinaziuns executorias

A. Elecziuns

Art. 22

Demissiuns Scadin commember d'ina autoritad communal ni d'ina cummissiun ha d'inoltrar sia demissiun en scret all'administraziun communal sil termin fixaus egl organ da publicaziun official.

Art. 23

Propostas 1. Per la suprastanza communal, il cussegl da vischnaunca, la cummissiun da gestiun ed il cussegl da scola - cumpriu substituets - san vischinadis far propostas. Ultra da quei san era gruppas da silmeins 15 votants far nominaziuns da candidats.

Semegliontamein san vischinadis ni gruppas da silmeins 15 votants far propostas per las ulteriuras cummissiuns permanentas. Autoritad electorala ei tenor art. 35 dalla constituziun communal e art. 13 dil regulativ da fatschenta denton il cussegl da

vischnaunca. Quel elegia ord la gliesta da candidats proponi ed eventualmein cumpletada entras atgnas propostas ils commembers dallas cumissiuns permanentas.

2. Tuttas propostas ein da far sil termin fixaus egl organ da publicaziun official. La suprastanza communal ei obligada da publicar ad uras ed en temps il termin dalla serrada da propostas.

Las propostas ein da far en scret e d'inoltrar all'administraziun communal. Ina proposta astga buca cuntener dapli candidats ch'il diember da posts libers. Ils candidats ston mintgamai vegnir indicai cun num e prenum, onn da naschienscha, liug e professiun. Ufficials che seretilan buca valan sco proponi. Mintga vischin proponiu sto vegnir orientaus dil sutsignau dalla gliesta, ch'el vegni proponius sco candidat per in u l'auter uffeci.

3. L'administraziun communal tarmetta mintgamai tier a scadin vischinadi, sin giavisch era a gruppas ed uniuns, ina gliesta cun indicau il diember dils posts vacants. Scadina proposta sto vegnir inoltrada cun la gliesta officiala. Sin quella gliesta eis ei era nudau tuttas indicaziuns pertuccont l'annunzia dils candidats. Quella gliesta duei denter auter era cuntener il termin d'annunzia sco era far atenziun sin l'orientaziun persunala dil proponiu. Il sutsignau dalla gliesta attesta ch'el hagi orientau ils proponi.

Seresulta ei a caschun dalla purificaziun dallas gliestas ch'igl ei buca avunda candidats pils posts vacants, sa il termin d'annunzia vegnir prolunghius, quei denton cun risguardar ils 15 dis avon la votaziun all'urna per spedir il material.

Art. 24

Temps d'elecziun

Las elecziuns communalas han per regla liug el decuors dils meins avrel e matg.

Art. 25

Preparaziun dallas gliestas

L'administraziun communal purifichescha las propostas inoltradas. Munconzas vegnan cumpletadas en collaboraziun cun quels che han signau la proposta. Silsunter vegnan las gliestas definitivadas dils candidats preparadas. Arisguard la successiun dils numms decida igl alfabet. Ils veders vegnan indicai sco tals.

Art. 26

Publicaziun e
distribuziun

Las gliestas purificadas vegnan publicadas egl organ da publicaziun official e repartidas a mintga votant.

Il medem mument obtegn mintga votant in cedel vit cun mintgamai ina lingia per il president communal, quater lingias numeradas per la suprastonza communal, 13 lingias numeradas per il cussegl da vischnaunca ed ils suppleants (2), tschun lingias numeradas per la cumissiun da gestiun ed ils suppleants (2) e tschun lingias numeradas per il cussegl da scola ed il suppleant.

Mo cedels officials valan sco cedels da votar. Mintga votant indichescha sin quels ils candidats ch'el vul eleger.

Elegiblas ein era persunas che figureschan buca sin las gliestas da candidats. Cumulaziun ei buca lubida.

Art. 27

Remplazzament
ed elecziuns
complementaras

Sa in commember dalla suprastonza communal buca prender part regularmein allas radunonzas dalla suprastonza per pli liung temps che sis meins, sto el vegnir remplazzaus avon la finiziun dalla perioda d'uffeci. La suprastonza communal ordeina enteifer in meins in'elecziun supplementara per il rest dalla perioda d'uffeci.

Abdichescha ni banduna in official duront la perioda d'uffeci siu post, vegn ei elegiu in successur, aschilunsch che la proxima elecziun ordinaria ha buca liug enteifer sis meins.

Per las elecziuns complementaras valan en principi las medemas prescripziuns sco per las elecziuns ordinarias.

Art. 28

Emprem scrutini
Pli absolut

Elegida egl empren scrutini en suprastonza communal ei quella persuna che contonscha il pli absolut. Il diember total da tuttas vuschs valeivlas da candidats vegn dividius tras il dubel diember da posts libers. La proxima cefra entira pli aulta ei il pli absolut. Il president communal vegn elegius cun in cedel separau.

Sche dapli persunas han contonschiu il pli absolut che posts vacants, ein quellas persunas elegidas che han contonschiu las biaras vuschs.

Tier vuschs ulivas decida la sort entras il biro electoral.

Per l'elecziun dil cussegl da vischnaunca, dalla cumissiun da gestiun, dil cussegl da scola e dils suppleants corrispundents vala dall'entschatta enneu il pli relativ.

Art. 29

Secund scrutini Sch'ina elecziun reussescha buca tier elecziuns singulas ni sche pli paucs candidats ein elegi che quei ch'igl ei d'eleger tier elecziuns cumplessivas, vegn ei fatg in secund, liber scrutini. En quel ein ils candidats che reuneschan sin sesez las biaras vuschs elegi (pli relativ).

Persunas buca elegidas egl empren scrutini san seretrer.

Al secund scrutini san era candidats separticipar che han buca priu part agl empren scrutini. Vischinadis ni gruppas da silmeins 15 votants san far novas propostas.

Il secund scrutini ei d'annunziar sil pli tard siat dis avon ch'el ha liug egl organ da publicaziun official.

Art. 30

Elecziun tgeua El secund scrutini ei ina elecziun tgeua pusseviva, aschinavon ch'ei vegn buca annunziau dapli candidats che posts vacants. La suprastonza communal regla la procedura.

Art. 31

Acceptaziun dall'elecziun Tgi che refusescha ina elecziun sto comunicar quei a scret enteifer treis dis suenter haver obteniu la comunicaziun all'administraziun communal. Cass cuntrari vala l'elecziun per acceptada.

B. Votaziuns

Art. 32

Principis Votaziuns han liug all'urna e tenor ils principis dalla costituziun communal.

Ina fatschenta (project) ei approvada, sch'il diember dallas vuschs affirmativas, suenter deducziun dils cedels vits e nunvaleivels, survarga la mesadad dils cedels valeivels. Ein las vuschs ulivas ei la domanda renviada.

III. Recuors

Art. 33

Dretg da recuors Il dretg da recuors encunter conclus e disposiziuns d'organs commu-
nals sedrezza tenor la legislaziun cantunala.

IV. Determinaziuns finalas

Art. 34

Entrada en vigur Questa lescha ei vegnida approvada entras la radunonza da
vischnaunca ils 17 da december 2010 e passa en vigur igl 1. da scha-
ner 2011. Cun l'entrada en vigur da questa lescha ein tuttas prescrip-
ziuns che stattan en cuntradicziun cun las novas determinaziuns cas-
sadas, en special la lescha davart votaziuns ed elecziuns dils 15 da
zercladur 2001.